ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 24. mája 2011 *

Vo veci C-50/08,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 226 ES, podaná 12. februára 2008,

Európska komisia, v zastúpení: J.-P. Keppenne a H. Støvlbæk, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobkyňa,

ktorú v konaní podporuje:

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, v zastúpení: E. Jenkinson a S. Ossowski, splnomocnení zástupcovia,

vedľajší účastník konania,

* Jazyk konania: francúzština.

proti

Francúzskej republike, v zastúpení: E. Belliard, G. de Bergues a B. Messmer, splnomocnení zástupcovia,

žalovanej,

ktorú v konaní podporujú:

Bulharská republika, v zastúpení: T. Ivanov a E. Petranova, splnomocnení zástupcovia,

Česká republika, v zastúpení: M. Smolek, splnomocnený zástupca,

Lotyšská republika, v zastúpení: L. Ostrovska, K. Drēviņa a J. Barbale, splnomocnené zástupkyne,

Litovská republika, v zastúpení: D. Kriaučiūnas a E. Matulionytė, splnomocnení zástupcovia,

Maďarská republika, v zastúpení: R. Somssich, K. Veres a M. Fehér, splnomocnení zástupcovia,

Rumunsko, v zastúpení: C. Osman, A. Gheorghiu, A. Stoia a A. Popescu, splnomocnení zástupcovia,

Slovenská republika, v zastúpení: J. Čorba a B. Ricziová, splnomocnení zástupcovia,

vedľajší účastníci konania,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev (spravodajca) a J.-J. Kasel, sudcovia R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis, M. Ilešič, C. Toader a M. Safjan,

generálny advokát: P. Cruz Villalón,
tajomník: M.-A. Gaudissart, vedúci sekcie,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 27. apríla 2010,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 14. septembra 2010,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Komisia Európskych spoločenstiev sa svojou žalobou domáha, aby Súdny dvor určil, že Francúzska republika si tým, že na prístup k notárskemu povolaniu stanovila podmienku štátnej príslušnosti, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článkov 43 ES a 45 ES.

Právny rámec

Všeobecná organizácia notárskeho povolania vo Francúzsku

2 Notári svoju činnosť vykonávajú v zmysle francúzskeho právneho poriadku ako slobodné povolanie. Postavenie tohto povolania upravuje nariadenie č. 45-2590 z 2. novembra 1945 o postavení notárskeho povolania (JORF z 3. novembra 1945, s. 7160) v znení zákona č. 2004-130 z 11. februára 2004 (JORF z 12. februára 2004, s. 2847).

3 Podľa článku 1 tohto nariadenia sú notári „štátom určené osoby, ktoré vydávajú akékoľvek listiny a zmluvy, ktorým účastníci konania musia alebo chcú priznať právnu povahu verejnej listiny, a osvedčujú čas ich vyhotovenia, ponechávajú ich v úschove, zabezpečujú ich súdne doručovanie a odosielanie".

4 Podľa článku 1a uvedeného nariadenia môže notár svoje povolanie vykonávať samostatne alebo v rámci občianskeho profesijného združenia či spoločnosti pre výkon slobodného povolania, alebo ako zamestnanec fyzickej či právnickej osoby, ktorej bol pridelený notársky úrad.

5 Podľa článku 6-1 prvého odseku toho istého nariadenia zodpovednosť za škodu, ktorá by mohla vzniknúť v súvislosti s vykonávaním notárskej činnosti, pokrýva poistná zmluva, ktorú uzatvára Conseil supérieur du notariat (Najvyššia notárska rada).

6 Územná pôsobnosť notárov, ich počet a rozmiestnenie ich úradov sa určuje v súlade s ustanoveniami dekrétu č. 71-942 z 26. novembra 1971 týkajúceho sa zriaďovania, preloženia a zrušenia notárskych úradov, vykonávacej právomoci a sídla notárov, úschovy a odovzdania notárskych zápisníc a profesijných registrov notárov (JORF z 3. decembra 1971, s. 11796) v znení dekrétu č. 2005-311 z 25. marca 2005 (JORF z 3. apríla 2005, s. 6062).

7 Podľa článku 1 dekrétu č. 78-262 z 8. marca 1978 o odmenách notárov (JORF z 10. marca 1978, s. 995) v znení dekrétu č. 2006-558 zo 16. mája 2006 (JORF z 18. mája 2006, s. 7327) sú odmeny, ktoré si notári účtujú za služby, stanovené v súlade s ustanoveniami tohto dekrétu. Článok 4 uvedeného dekrétu stanovuje, že notári sú odmeňovaní za služby poskytované pri výkone činností, ktoré nie sú uvedené v hlave II toho

istého dekrétu a ktoré súvisia s notárskou činnosťou, na základe odmien, na ktorých sa dohodli spolu s účastníkmi, alebo ak k takej dohode nedošlo, ich výšku určí súd poverený stanovením výšky odmien.

8 Článok 4 vnútroštátneho organizačného poriadku notárov prijatého Conseil supérieur du notariat na základe článku 26 dekrétu č. 71-942 a schváleného vyhláškou ministra spravodlivosti z 24. decembra 1979 (JORF z 3. januára 1980, N. C., s. 45) stanovuje, že každá fyzická alebo právnická osoba podľa súkromného alebo verejného práva si môže svojho notára vybrať sama. Toto isté ustanovenie spresňuje, že klientelu notára tvoria „osoby, ktoré z vlastnej vôle požadujú jeho rady, stanoviská a služby alebo mu zverujú vyhotovenie svojich zmlúv".

9 Pokiaľ ide o podmienky prístupu k notárskemu povolaniu, článok 3 dekrétu č. 73-609 z 5. júla 1973 o profesijnom vzdelaní notárov a podmienkach prístupu k notárskemu povolaniu (JORF zo 7. júla 1973, s. 7341) v znení dekrétu č. 2006-1299 z 24. októbra 2006 o závislej notárskej činnosti (JORF z 25. októbra 2006, s. 15781) stanovuje, že nikto sa nemôže stať notárom, pokiaľ nie je predovšetkým francúzskym štátnym príslušníkom.

Notárske činnosti vo Francúzsku

10 Čo sa týka jednotlivých notárskych činností podľa francúzskeho právneho poriadku, je nepopierateľné, že hlavná úloha notára spočíva vo vydávaní verejných listín. Úkon notára je buď povinný, alebo dobrovoľný, v závislosti od skutočnosti, ktorú má osvedčiť. Týmto úkonom notár konštatuje splnenie všetkých podmienok požadovaných zákonom na vydanie listiny, ako aj právnu spôsobilosť a spôsobilosť na právne úkony dotknutých účastníkov.

11 Verejná listina je definovaná v článku 1317 Občianskeho zákonníka nachádzajúcom sa v kapitole VI s názvom „o preukazovaní záväzkov a platieb“ hlavy III knihy III tohto zákonníka. Podľa tohto článku uvedená listina je „listina potvrdená úradníkom verejnej moci, ktorý je v mieste, kde bola listina vyhotovená, a na základe požadovaných náležitostí oprávnený konať“.

12 Podľa článku 19 zákona z 25. ventôse roku XI (zo 16. marca 1803) obsahujúceho organizáciu notárskeho povolania notárske zápisnice „nemožno právne napadnúť na súde a sú vykonateľné na celom území republiky“.

13 V článku 1319 Občianskeho zákonníka sa spresňuje, že „zmluva spísaná vo forme verejnej listiny je právne záväzná pre účastníkov zmluvy, ich dedičov alebo právnych nástupcov a nemožno ju právne napadnúť“.

14 Článok 1322 toho istého zákonníka stanovuje, že „súkromná listina spísaná bez účasti notára, ktorá bola uznaná osobou, proti ktorej je namietaná, alebo sa za takto uznanú považuje podľa právnych predpisov, je právne záväzná pre osoby, ktoré ju podpísali, ako aj pre ich dedičov a právnych nástupcov a nemožno ju právne napadnúť, podobne ako verejnú listinu“.

15 V súlade s článkom 1 nariadenia č. 45-2592 z 2. novembra 1945 o postavení exekútorov (JORF z 3. novembra 1945, s. 7163) v znení zákona č. 73-546 z 25. júna 1973 o disciplinárnom poriadku a postavení notárov a niektorých ministerských úradníkov (JORF z 26. júna 1973, s. 6731) sú oprávnení na výkon súdnych rozhodnutí, ako aj aktov, ktoré sú exekučnými titulmi, len súdni exekútori. Článok 18 zákona č. 91-650 z 9. júla 1991 o zmenách v občianskom exekučnom konaní (JORF zo 14. júla 1991, s. 9228) stanovuje, že len súdni exekútori poverení výkonom súdnych rozhodnutí môžu vykonať nútený výkon rozhodnutia a uplatňovať zádržné práva.

16 Podľa článku L. 213-6 súdneho poriadku o sporoch súvisiacich s výkonom rozhodnutí a námietkach podaných v súvislosti s núteným výkonom rozhodnutia, hoci sa týkajú hmotnoprávnej stránky veci, rozhoduje výlučne súd poverený výkonom rozhodnutí, okrem prípadu, že o nich môžu rozhodnúť všeobecné súdy. Za týchto istých podmienok povoľuje predbežné opatrenia a rozhoduje o námietkach súvisiacich s ich uplatnením.

Konanie pred podaním žaloby

17 Komisii bola doručená sťažnosť týkajúca sa podmienky štátnej príslušnosti požadovanej na prístup k notárskemu povolaniu vo Francúzsku. Po tom, ako Komisia túto sťažnosť preskúmala, listom z 8. novembra 2000 vyzvala Francúzsku republiku, aby jej v lehote dvoch mesiacov predložila svoje pripomienky k súladu uvedenej podmienky štátnej príslušnosti s článkom 45 prvým odsekom ES.

18 Francúzska republika na túto výzvu odpovedala listom z 13. marca 2001.

19 Dňa 12. júla 2002 zaslala Komisia tomuto členskému štátu doplňujúcu výzvu, pričom mu vytýkala, že si nesplnil povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES.

20 Uvedený členský štát na túto doplňujúcu výzvu odpovedal listom z 11. októbra 2002.

21 Keďže Komisiu tvrdenia Francúzskej republiky nepresvedčili, zaslala 18. októbra 2006 tomuto členskému štátu odôvodnené stanovisko, v ktorom dospela k záveru, že si nesplnil povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES. Táto inštitúcia uvedený členský štát vyzvala, aby prijal požadované opatrenia na dosiahnutie súladu s týmto odôvodneným stanoviskom v lehote dvoch mesiacov od jeho doručenia.

22 Francúzska republika v liste z 12. decembra 2006 uviedla dôvody, pre ktoré sa domnieva, že stanovisko, ktoré prijala Komisia, nie je dôvodné.

23 Za týchto okolností sa Komisia rozhodla podať túto žalobu.

O žalobe

O prípustnosti vstupu Spojeného kráľovstva do konania ako vedľajšieho účastníka

24 Francúzska republika sa domnieva, že vyjadrenie Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska ako vedľajšieho účastníka konania je neprípustné, pretože v rozpore s článkom 40 štvrtým odsekom Štatútu Súdneho dvora Európskej únie a článkom 93 ods. 5 druhým pododsekom jeho rokovacieho poriadku neobsahuje závery na podporu stanoviska Komisie. Subsidiárne sa Francúzska republika dovoláva čiastočnej neprípustnosti uvedeného vyjadrenia z dôvodu, že návrhy Spojeného kráľovstva idú nad rámec návrhov Komisie, pretože tento členský štát dospel k záveru jednak o uplatniteľnosti smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo

7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ L 255, s. 22) na notárske povolanie, jednak o oddeliteľnej povahe notárskeho povolania od notárskych činností, na ktoré sa článok 45 prvý odsek ES nevzťahuje.

25 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa článku 40 štvrtého odseku Štatútu Súdneho dvora môže návrh na vstup do konania ako vedľajší účastník obsahovať iba návrhy podporujúce návrhy jedného z účastníkov konania.

26 Takisto článok 93 ods. 5 druhý pododsek rokovacieho poriadku stanovuje najmä, že vyjadrenie vedľajšieho účastníka konania musí obsahovať návrhy, ktoré čiastočne alebo v celom rozsahu podporujú alebo spochybňujú návrhy účastníkov konania, ako aj dôvody a tvrdenia vedľajšieho účastníka konania.

27 Záver, ku ktorému dospelo Spojené kráľovstvo vo svojom vyjadrení vedľajšieho účastníka konania, znie:

„Notárske povolanie spadá do pôsobnosti smernice [2005/36]. Niektoré činnosti vykonávané notármi možno z pôsobnosti [tejto] smernice vylúčiť, len ak Súdny dvor dospeje k záveru, že na tieto činnosti sa podľa článku 39 ods. 4 ES a/alebo článku 45 ES vzťahuje výnimka uvedená v odôvodnení č. 41 [uvedenej] smernice.“

28 Treba uviesť, že Komisia vo svojej žalobe nenavrhuje, aby Súdny dvor určil, že Francúzska republika si nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú zo smernice 2005/36. Preto je vedľajšie účastníctvo Spojeného kráľovstva neprípustné v rozsahu, v akom tvrdí, že táto smernica sa uplatňuje na notárske povolanie.

29 V zostávajúcej časti, hoci sa zdá, že takto podaný predmet vedľajšieho účastníctva uvedeného štátu sa svojím znením odlišuje od predmetu, ktorý môže vyjadrenie vedľajšieho účastníka konania platne obsahovať, z celkového znenia dotknutého vyjadrenia vedľajšieho účastníka konania a kontextu, ktorého je súčasťou, vyplýva, že tvrdenia, ktoré Spojené kráľovstvo uviedlo, majú za cieľ preukázať, podobne ako úvahy Komisie v jej žalobe, že notárske povolanie nesúvisí s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.

30 Čo sa týka najmä námietky podanej Francúzskou republikou proti tvrdeniu Spojeného kráľovstva spočívajúcemu v tom, že uplatnenie článku 45 prvého odseku ES nemožno, na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia vo svojej žalobe, rozšíriť na všetky notárske činnosti, treba uviesť, že uvedenému členskému štátu nemožno vytýkať, že k návrhom Komisie doplnil nový návrh. Uvedené tvrdenie je totiž len odkazom na bod 47 rozsudku z 21. júna 1974, Reyners (2/74, Zb. s. 631), pričom Spojené kráľovstvo neprijalo stanovisko k uplatneniu tejto judikatúry na konkrétne činnosti vykonávané notármi vo Francúzsku.

31 Treba preto uviesť, že vyjadrenie Spojeného kráľovstva ako vedľajšieho účastníka konania je neprípustné len v rozsahu, v akom tvrdí, že smernica 2005/36 je uplatniteľná na notárske povolanie.

O veci samej

Argumentácia účastníkov konania

32 Komisia predovšetkým zdôrazňuje, že prístup k notárskemu povolaniu v niektorých členských štátoch nie je podmienený podmienkou štátnej príslušnosti a že iné členské štáty, ako Španielske kráľovstvo, Talianska republika a Portugalská republika, takúto podmienku zrušili.

33 Táto inštitúcia v prvom rade pripomína, že článok 43 ES je jedným zo základných ustanovení práva Únie, ktorého cieľom je všetkým štátnym príslušníkom členského štátu, ktorí sa hoci len sekundárne usadia v inom členskom štáte, zabezpečiť na účely výkonu samostatne zárobkovej činnosti rovnaké zaobchádzanie ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi, a že zakazuje akúkoľvek diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti.

34 Uvedená inštitúcia a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska tvrdia, že článok 45 prvý odsek ES treba vykladať nezávisle a jednotným spôsobom (rozsudok z 15. marca 1988, Komisia/Grécko, 147/86, Zb. s. 1637, bod 8). Keďže tento článok stanovuje výnimku v súvislosti so slobodou usadiť sa na účely činností súvisiacich s výkonom verejnej moci, treba tento článok navyše vykladať doslovne (rozsudok Reyners, už citovaný, bod 43).

35 Výnimka stanovená v článku 45 prvom odseku ES by sa teda mala obmedzovať na činnosti, ktoré samy osebe priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci (rozsudok Reyners, už citovaný, body 44 a 45). Podľa Komisie pojem verejná moc zahŕňa výkon rozhodovacej právomoci presahujúci všeobecné právo, ktorý sa vyznačuje spôsobilosťou konať nezávisle od vôle iných subjektov alebo aj proti nej. Verejná moc

sa podľa judikatúry Súdneho dvora prejavuje osobitne výkonom právomoci na presadzovanie práva (rozsudok z 29. októbra 1998, Komisia/Španielsko, C-114/97, Zb. s. I-6717, bod 37).

36 Podľa Komisie a Spojeného kráľovstva treba činnosti súvisiace s výkonom verejnej moci odlišovať od činností vykonávaných vo všeobecnom záujme. Viacerým povolaniam sú totiž priznané osobitné právomoci všeobecného záujmu bez toho, aby súviseli s výkonom verejnej moci.

37 Z pôsobnosti článku 45 prvého odseku ES sú takisto vylúčené činnosti, ktoré predstavujú pomoc alebo spoluprácu pri fungovaní verejnej moci (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. júla 1993, Thijssen, C-42/92, Zb. s. I-4047, bod 22).

38 Okrem toho Komisia a Spojené kráľovstvo pripomínajú, že článok 45 prvý odsek ES sa v zásade vzťahuje na vymedzené činnosti a nie na povolanie ako celok, s výnimkou prípadu, že dotknuté činnosti nemožno oddeliť od všetkých ostatných činností vykonávaných v rámci uvedeného povolania.

39 Komisia v druhom rade skúma jednotlivé činnosti vykonávané notárom vo francúzskom právnom poriadku.

40 Po prvé, pokiaľ ide o osvedčovanie právnych úkonov a spisovanie zmlúv v notárskych zápisniciach, Komisia tvrdí, že notár osvedčuje vôľu účastníkov po tom, ako im poskytol právne rady, a priznáva tejto vôli právne účinky. Pri výkone tejto činnosti notár vo vzťahu k účastníkom nedisponuje nijakou rozhodovacou právomocou. Notárska zápisnica je teda len potvrdením predchádzajúcej dohody medzi týmito účastníkmi. Skutočnosť, že o niektorých úkonoch musí byť povinne vyhotovená notárska

zápisnica, nie je relevantná, keďže mnohé konania sú povinné, pričom však nejde o prejav výkonu verejnej moci.

41 Skutočnosť, že notár nesie zodpovednosť za notárske zápisnice, ktoré vyhotovuje, ho približuje k väčšine samostatne zárobkovo činných osôb, akými sú advokáti, architekti alebo lekári, ktorí tiež nesú zodpovednosť za činnosti, ktoré vykonávajú.

42 Pokiaľ ide o vykonateľnosť verejných listín, Komisia sa domnieva, že vyznačenie doložky vykonateľnosti predchádza samotnému výkonu, pričom nie je jeho súčasťou. Táto vykonateľnosť notárom nepriznáva nijakú právomoc na presadzovanie práva. Okrem toho o prípadnej námietke rozhoduje súd a nie notár.

43 Po druhé úloha notára pri správe daní nesúvisí s výkonom verejnej moci, pretože jednotlivci v daňovej oblasti často nesú tento druh zodpovednosti. Súkromné podniky teda konajú na účet tretích osôb, keď odvádzajú dane za svojich zamestnancov. Je to tak aj v prípade úverových inštitúcií, ktoré odvádzajú daň z hnuteľného majetku za klientov, ktorí majú príjem z tohto majetku.

44 Po tretie osobitné postavenie notára vo francúzskom práve nie je priamo relevantné na účely posúdenia povahy dotknutých činností.

45 Komisia sa ďalej domnieva, podobne ako Spojené kráľovstvo, že ustanovenia práva Únie, ktoré odkazujú na notársku činnosť, nebránia uplatneniu článku 43 ES a článku 45 prvého odseku ES na túto činnosť.

46 Článok 1 ods. 5 písm. d) smernice 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (smernica o elektronickom obchode) (Ú. v. ES L 178, s. 1; Mim. vyd. 13/025, s. 399), ako aj odôvodnenie č. 41 smernice 2005/36 totiž zo svojej pôsobnosti vylučujú notárske činnosti len v rozsahu, v akom priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci. Ide teda len o jednoduchú výnimku, ktorá nijako neovplyvňuje výklad článku 45 prvého odseku ES. Pokiaľ ide o článok 2 ods. 2 písm. l) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu (Ú. v. EÚ L 376, s. 36), ktorý vylučuje notárske činnosti z pôsobnosti tejto smernice, Komisia zdôrazňuje, že skutočnosť, že sa normotvorca rozhodol vylúčiť určitú činnosť z pôsobnosti uvedenej smernice, neznamená, že článok 45 prvý odsek ES sa na túto činnosť uplatňuje.

47 V súvislosti s nariadením Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42), nariadením Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243), ako aj nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (Ú. v. EÚ L 143, s. 15; Mim. vyd. 19/007, s. 38), sa Komisia domnieva, že tieto nariadenia ukladajú členským štátom povinnosť uznávať a vykonávať akty vydané a vykonateľné v inom členskom štáte.

48 Okrem toho nariadenie Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE) (Ú. v. ES L 294, s. 1; Mim. vyd. 06/004, s. 251), ako aj smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/56/ES z 26. októbra 2005 o cezhraničných zlúčeniach alebo splynutiach kapitálových spoločností (Ú. v. EÚ L 310, s. 1) nie sú pre

riešenie tohto sporu relevantné, keďže notárom, ako aj iným príslušným orgánom stanoveným štátom len zverujú úlohu osvedčiť vykonanie niektorých úkonov a splnenie náležitostí, ktoré predchádzajú premiestneniu sídla, založeniu alebo zlúčeniu obchodných spoločností.

49 Čo sa týka uznesenia Európskeho parlamentu z 23. marca 2006 o právnických povolaniach a o všeobecnom záujme na fungovaní právnych systémov (Ú. v. EÚ C 292E, s. 105, ďalej len „uznesenie z roku 2006“), ide o čisto politický akt, ktorého obsah je nepresný, pretože na jednej strane v bode 17 tohto uznesenia Európsky parlament tvrdí, že článok 45 ES sa na notárske povolanie musí uplatňovať, hoci na druhej strane v bode 2 tohto uznesenia potvrdzuje stanovisko uvedené v jeho uznesení z 18. januára 1994 o postavení a organizácii notárskeho povolania v dvanástich členských štátoch Spoločenstva [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 44, s. 36, ďalej len „uznesenie z roku 1994“), v ktorom vyjadril želanie, aby bola podmienka štátnej príslušnosti na prístup k notárskemu povolaniu, stanovená právnou úpravou viacerých členských štátov, zrušená.

50 Komisia a Spojené kráľovstvo dopĺňajú, že vec, o ktorej bolo rozhodnuté rozsudkom z 30. septembra 2003, Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española (C-405/01, Zb. s. I-10391), na ktorý odkazujú viaceré členské štáty vo svojich písomných pripomienkach, sa týkala výkonu množstva úloh kapitánmi a prvými palubnými dôstojníkmi obchodných lodí v súvislosti s dodržiavaním bezpečnosti, policajnými právomocami, ako aj právomocami v oblasti notárskej činnosti a občianskeho stavu. Keďže Súdny dvor nemal príležitosť podrobne preskúmať jednotlivé činnosti vykonávané notármi so zreteľom na článok 45 prvý odsek ES, tento rozsudok preto nepostačuje na to, aby bolo možné dospieť k záveru o uplatnení tohto ustanovenia na notárov.

51 Okrem toho, na rozdiel od toho, čo tvrdí Francúzska republika, judikatúra Súdneho dvora odlišuje notárov od orgánov verejnej moci, keďže uznáva, že verejnú listinu môže vyhotoviť orgán verejnej moci alebo akýkoľvek iný poverený orgán (rozsudok zo 17. júna 1999, Unibank, C-260/97, Zb. s. I-3715, body 15 a 21).

52 Po prvé Francúzska republika, ktorú podporuje Bulharská republika, Česká republika, Lotyšská republika, Litovská republika, Maďarská republika, Rumunsko a Slovenská republika, tvrdí, že Komisia porušuje judikatúru Súdneho dvora. Táto judikatúra totiž neobmedzuje uplatnenie článku 45 prvého odseku ES len na činnosti, ktoré zahŕňajú právomoc na presadzovanie práva, keďže uvedená právomoc je len jednou zo zložiek výkonu verejnej moci.

53 V tejto súvislosti Súdny dvor v už citovanom rozsudku Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española podľa Francúzskej republiky uznal, že notárske činnosti súvisia s výkonom právomocí verejnej moci.

54 Po druhé dôkazom účasti notárov na výkone verejnej moci sú úlohy, ktoré sú im zverené v súvislosti so správou daní. Tieto úlohy sa neobmedzujú len na výber verejných zdrojov, ale aj na stanovenie základov dane z príjmu v súvislosti so ziskom pri prevode nehnuteľností, ako aj na výber registračných poplatkov a dedičskej dane, pričom notári nesú zodpovednosť za zaplatenie týchto registračných poplatkov. Výkonom týchto úloh notári odvádzajú daň na účet tretích osôb, čiže svojich klientov.

55 Po tretie Francúzska republika, podobne ako Lotyšská republika, Litovská republika, Maďarská republika, Rumunsko a Slovenská republika, zdôrazňuje, že činnosti vykonávané notárom zahŕňajú vydávanie verejných listín, ktoré majú dôkaznú silu a sú vykonateľné, čo je konkrétnym prejavom výkonu verejnej moci. V prípade niektorých právnych úkonov, akými sú darovanie, predmanželské zmluvy, zriaďovanie hypoték, predaj budúcej stavby a postúpenie pozemkového nájmu, je účasť notára podmienku ich platnosti.

56 Notár musí pri výkone svojej činnosti vysvetliť účastníkom konania rozsah právneho úkonu, ktorý idú urobiť, uistiť sa o ich slobodnej vôli a klásť užitočné otázky, aby zistil skutočnosti nevyhnutné na rešpektovanie zákonných ustanovení. Notár má takisto povinnosť v jednotlivých prípadoch vykonať akékoľvek overovanie, ktoré má z právneho hľadiska zaručiť platnosť predmetného úkonu. Okrem toho musí notár odmietnuť prijať každý akt, ktorý je v rozpore s verejným poriadkom alebo je nezákonný.

57 Okrem toho má notárska zápisnica v hierarchii dôkazov vo francúzskom práve najvyššiu dôkaznú silu. Táto sila sa spája s dátumom vydania listiny, podpismi, ktoré sú v ňom uvedené, a so skutočnosťami, ktoré notár potvrdzuje, ako keby ich vykonal on alebo k nim došlo za jeho prítomnosti. Osvedčenie týchto skutočností možno spochybniť len prostredníctvom konania o vyhlásenie nesprávnosti uvedených skutočností stanoveného v článkoch 303 až 316 občianskeho súdneho poriadku.

58 Navyše z už citovaného rozsudku Unibank vyplýva, že úkon orgánu verejnej moci alebo akéhokoľvek iného orgánu povereného štátom je potrebný na to, aby sa mohol určitý akt považovať za verejnú listinu.

59 Notárske zápisnice sú tiež vykonateľné bez toho, aby bolo potrebné predtým získať súdne rozhodnutie. Aj za predpokladu, že by judikatúra Súdneho dvora obmedzovala uplatnenie článku 45 prvého odseku ES len na činnosti zahŕňajúce právomoc na presadzovania práva, teda notárske povolanie podľa Francúzskej republiky spadá pod toto ustanovenie, pretože notárska zápisnica je vykonateľná.

60 Po štvrté Francúzska republika tvrdí, že postavenie notára vo francúzskom právnom poriadku svedčí o priamej účasti notára na výkone verejnej moci. Notárov vymenúva minister spravodlivosti a prokuratúra nad nimi vykonáva dohľad. Okrem toho skladajú sľub a spadajú do prísneho režimu nezlučiteľnosti funkcií.

61 Po piate tento členský štát uvádza, že normotvorca Únie potvrdil, že notári sa zúčastňujú na výkone verejnej moci. V tejto súvislosti odkazuje na predpisy Únie uvedené v bode 46 tohto rozsudku, ktoré zo svojej pôsobnosti buď vylučujú činnosti vykonávané notármi z dôvodu ich účasti na výkone verejnej moci, alebo uznávajú, že verejné listiny vydáva orgán verejnej moci alebo akýkoľvek iný subjekt poverený na tieto účely štátom. Z predpisov uvedených v bodoch 47 a 48 tohto rozsudku navyše vyplýva, že notárske zápisnice sú rovnocenné so súdnymi rozhodnutiami.

62 Navyše podľa Francúzskej republiky Parlament vo svojich uzneseniach z roku 1994 a 2006 uznal, že notárske povolanie súvisí s výkonom verejnej moci.

Posúdenie Súdnym dvorom

– Úvodné poznámky

63 Svojím prvým žalobným dôvodom Komisia Francúzskej republike vytýka, že bráni príslušníkom iných členských štátov usadiť sa na jej území na účely výkonu notárskeho povolania, keďže v rozpore s článkom 43 ES vyhradzuje prístup k tomuto povolaniu pre vlastných štátnych príslušníkov.

64 Táto žaloba sa teda týka len podmienky štátnej príslušnosti požadovanej dotknutou francúzskou právnou úpravou na prístup k tomuto povolaniu so zreteľom na článok 43 ES.

65 Preto je potrebné spresniť, že uvedená žaloba sa netýka ani postavenia, ani organizácie notárskeho povolania vo francúzskom právnom poriadku, ani iných podmienok prístupu k notárskemu povolaniu v tomto členskom štáte než podmienky súvisiacej so štátnou príslušnosťou.

66 Okrem toho je vhodné zdôrazniť, ako to uviedla Komisia na pojednávaní, že jej žaloba sa netýka ani uplatnenia ustanovení Zmluvy ES týkajúcich sa slobodného poskytovania služieb. Uvedená žaloba sa takisto netýka uplatnenia ustanovení Zmluvy týkajúcich sa voľného pohybu pracovníkov.

– O uplatňovanom nesplnení povinnosti

67 Treba predovšetkým pripomenúť, že článok 43 ES je jedným zo základných ustanovení práva Únie (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Reyners, už citovaný, bod 43).

68 Pojem usadiť sa v zmysle uvedeného ustanovenia je veľmi široký pojem, ktorý zahŕňa možnosť štátneho príslušníka Únie trvale a nepretržite sa zúčastňovať na hospodárskom živote v inom členskom štáte, než je jeho členský štát pôvodu, a mať z toho prospech, čo podporuje vzájomné hospodárske a sociálne prelínanie v rámci Únie v oblasti samostatných zárobkových činností (pozri najmä rozsudok z 22. decembra 2008, Komisia/Rakúsko, C-161/07, Zb. s. I-10671, bod 24).

69 Sloboda usadiť sa priznaná príslušníkom členského štátu na území iného členského štátu zahŕňa najmä prístup k samostatným zárobkovým činnostiam a ich výkon za podmienok, ktoré právna úprava členského štátu usadenia stanovuje pre vlastných príslušníkov (pozri najmä rozsudok z 28. januára 1986, Komisia/Francúzsko, 270/83,

Zb. s. 273, bod 13, a v tomto zmysle rozsudok Komisia/Rakúsko, už citovaný, bod 27). Inými slovami, článok 43 ES každému členskému štátu zakazuje, aby vo svojej právnej úprave stanovil pre osoby, ktoré využívajú slobodu usadiť sa v tomto štáte, podmienky výkonu svojich činností, ktoré sa líšia od podmienok stanovených pre vlastných štátnych príslušníkov (rozsudok Komisia/Rakúsko, už citovaný, bod 28).

70 Cieľom článku 43 ES je teda zabezpečiť, aby sa s každým štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý sa usadí v inom členskom štáte, aby tam vykonával samostatnú zárobkovú činnosť, zaobchádzalo rovnako ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi, a tento článok zakazuje akúkoľvek diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti vyplývajúcu z vnútroštátnych právnych úprav ako obmedzenie slobody usadiť sa (rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný, bod 14).

71 V prejednávanej veci pritom sporná vnútroštátna právna úprava vyhradzuje prístup k notárskemu povolaniu pre francúzskych štátnych príslušníkov, čím teda zavádza rozdiel v zaobchádzaní z dôvodu štátnej príslušnosti, ktorý článok 43 ES v zásade zakazuje.

72 Francúzska republika pritom tvrdí, že notárske činnosti nespadajú do pôsobnosti článku 43 ES, pretože súvisia s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES. Je teda potrebné v prvom rade preskúmať rozsah pojmu výkon verejnej moci v zmysle tohto posledného uvedeného ustanovenia a potom preskúmať, či činnosti zverené notárom vo francúzskom právnom poriadku spadajú pod tento pojem.

73 Pokiaľ ide o pojem „výkon štátnej moci“ v zmysle článku 45 prvého odseku ES, treba zdôrazniť, že pri jeho posudzovaní sa majú podľa ustálenej judikatúry zohľadniť obmedzenia vyplývajúce zo samotnej povahy práva Únie, ktoré tento článok pri výnimkách zo zásady slobody usadiť sa pripúšťa, aby sa na základe jednostranných predpisov prijatých členskými štátmi nenarušil potrebný účinok Zmluvy v oblasti slobody

usadiť sa (pozri v tomto zmysle rozsudok Reyners, už citovaný, bod 50; Komisia/Grécko, už citovaný, bod 8, a z 22. októbra 2009, Komisia/Portugalsko, C-438/08, Zb. s. I-10219, bod 35).

74 Aj podľa ustálenej judikatúry predstavuje článok 45 prvý odsek ES výnimku zo základného pravidla slobody usadiť sa. Túto výnimku treba vykladať tak, aby bola jej pôsobnosť obmedzená len na to, čo je striktne nevyhnutné na ochranu záujmov, ktoré toto ustanovenie členským štátom dovoľuje chrániť (rozsudky Komisia/Grécko, už citovaný, bod 7; Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 34; z 30. marca 2006, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, C-451/03, Zb. s. I-2941, bod 45; z 29. novembra 2007, Komisia/Rakúsko, C-393/05, Zb. s. I-10195, bod 35, a Komisia/Nemecko, C-404/05, Zb. s. I-10239, body 37 a 46, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 34).

75 Okrem toho Súdny dvor opakovane zdôraznil, že výnimka stanovená článkom 45 prvým odsekom ES sa musí obmedzovať len na činnosti, ktoré samy osebe priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci (rozsudky Reyners, už citovaný, bod 45; Thijssen, už citovaný, bod 8; Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 35; Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, už citovaný, bod 46; Komisia/Nemecko, už citovaný, bod 38, a Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 36).

76 Súdny dvor mal v tejto súvislosti príležitosť konštatovať, že pod výnimky stanovené v článku 45 prvom odseku ES nespadajú určité pomocné alebo prípravné činnosti, pokiaľ ide o výkon verejnej moci (pozri v tomto zmysle rozsudky Thijssen, už citovaný, bod 22; Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 38; Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, už citovaný, bod 47; Komisia/Nemecko, už citovaný, bod 38, a Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 36), alebo niektoré činnosti, ktorých výkon, hoci zahŕňa aj pravidelné a právne regulované styky so správnymi alebo súdnymi orgánmi alebo dokonca povinné prispievanie k plneniu ich úloh, nezasahuje do voľnej úvahy a rozhodovacej právomoci uvedených orgánov (pozri v tomto zmysle rozsudok Reyners, už citovaný, body 51 a 53), alebo aj niektoré činnosti, ktoré nezahŕňajú výkon rozhodovacej právomoci (pozri v tomto zmysle rozsudky Thijssen, už citovaný, body 21 a 22; z 29. novembra 2007, Komisia/Rakúsko, už citovaný, body 36 a 42; Komisia/

Nemecko, už citovaný, body 38 a 44, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, body 36 a 41), právomoci na presadzovanie práva (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 37) alebo donucovacích právomocí (pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. septembra 2003, Anker a i., C-47/02, Zb. s. I-10447, bod 61, ako aj Komisia/Portugalsko, už citovaný, bod 44).

77 S prihliadnutím na predchádzajúce úvahy je potrebné preskúmať, či činnosti zverené notárom vo francúzskom právnom poriadku súvisia priamo a špecificky s výkonom verejnej moci.

78 Na tieto účely je potrebné zohľadniť povahu činností vykonávaných členmi predmetného povolania (pozri v tomto zmysle rozsudok Thijssen, už citovaný, bod 9).

79 Francúzska republika a Komisia súhlasia, že prvoradá úloha notárov vo francúzskom právnom poriadku spočíva vo vydávaní verejných listín s požadovanými náležitosťami. Na tieto účely musí notár najmä overiť, či boli splnené všetky podmienky požadované zákonom na vyhotovenie takej listiny. Verejná listina má okrem iného dôkaznú silu a je vykonateľná.

80 V tejto súvislosti treba po prvé zdôrazniť, že podľa francúzskej právnej úpravy sú predmetom notárskej zápisnice právne úkony alebo zmluvy, na ktorých sa účastníci slobodne dohodli. Účastníci totiž sami v medziach právnych predpisov rozhodujú o rozsahu svojich práv a povinností a slobodne si volia znenie ustanovení, ktorými sa chcú riadiť, keď žiadajú notára o vyhotovenie notárskej zápisnice o právnom úkone alebo zmluve. Úkon notára predpokladá teda predchádzajúci prejav vôle alebo súhlas účastníkov.

81 Okrem toho notár nemôže jednostranne meniť zmluvu, ktorú má spísať v notárskej zápisnici, pokiaľ na to vopred nezíska súhlas účastníkov.

82 Činnosť zverená notárovi spočívajúca vo vyhotovovaní notárskych zápisníc o právnych úkonoch teda sama osebe priamo a špecificky nezahŕňa výkon verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.

83 Skutočnosť, že niektoré právne úkony alebo niektoré zmluvy musia byť povinne spísané vo forme notárskej zápisnice, lebo inak sú neplatné, nemôže spochybniť tento záver. Je totiž bežné, že na to, aby boli rôzne právne úkony platné, vo vnútroštátnych právnych poriadkoch a podľa stanovených postupov podliehajú formálnym náležitostiam alebo aj povinným konaniam, ktoré zakladajú ich platnosť. Táto okolnosť teda nepostačuje na podporu názoru, ktorý obhajuje Francúzska republika.

84 Spochybniť predchádzajúci záver nemôže ani povinnosť notárov pred samotným spísaním notárskej zápisnice o právnom úkone alebo zmluve overiť, či boli splnené podmienky požadované zákonom na uskutočnenie takého úkonu alebo uzavretie zmluvy, a v prípade, že to tak nie je, odmietnuť vyhotovenie tejto zápisnice.

85 Ako zdôrazňuje aj Francúzska republika, notár bezpochyby vykonáva uvedené osvedčovanie tak, že pritom sleduje cieľ všeobecného záujmu, čiže zaručiť zákonnosť a právnu istotu právnych úkonov uzatváraných medzi jednotlivcami. Samotné sledovanie tohto cieľa však nemôže odôvodňovať skutočnosť, že právomoci nevyhnutné na tieto účely sú vyhradené len notárom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi dotknutého členského štátu.

86 Skutočnosť, že konanie sleduje cieľ všeobecného záujmu, sama osebe nepostačuje, aby sa určitá činnosť mohla považovať za činnosť, ktorá priamo a špecificky súvisí s výkonom verejnej moci. Je totiž nepopierateľné, že činnosti vykonávané v rámci jednotlivých regulovaných povolaní vo vnútroštátnych právnych poriadkoch často ukladajú osobám, ktoré ich vykonávajú, povinnosť sledovať uvedený cieľ, pričom tieto činnosti nevyhnutne nespadajú pod výkon tejto moci.

87 Skutočnosť, že notárske činnosti sledujú ciele všeobecného záujmu, ktorý spočíva najmä v zabezpečení zákonnosti a právnej istoty právnych úkonov uzatváraných medzi jednotlivcami, však predstavuje naliehavý dôvod všeobecného záujmu, ktorý umožňuje odôvodniť prípadné obmedzenia článku 43 ES vyplývajúce z osobitostí vlastných notárskej činnosti, akými je napríklad právna úprava, ktorá sa vzťahuje na notárov v rámci postupov ich vymenúvania, ktorým podliehajú, obmedzenie ich počtu a ich územnej pôsobnosti alebo aj systém ich odmeňovania, nezávislosti, nezlučiteľnosti funkcií a neodvolateľnosti, keďže tieto obmedzenia dovoľujú dosiahnuť uvedené ciele a sú na tieto účely nevyhnutné.

88 Je takisto pravda, že notár musí odmietnuť vyhotoviť notársku zápisnicu o právnom úkone alebo zmluve, ktoré nespĺňajú podmienky požadované zákonom, a to nezávisle od vôle účastníkov konania. Po takom odmietnutí však účastníci konania môžu slobodne buď odstrániť vytýkanú protiprávnosť, alebo zmeniť ustanovenia právneho úkonu alebo zmluvy, či upustiť od uskutočnenia takého právneho úkonu alebo uzatvorenia takej zmluvy.

89 Navyše právne poradenstvo a pomoc, ktoré notár poskytuje pri osvedčovaní právnych úkonov a spisovaní zmlúv v notárskych zápisniciach, nemožno považovať za činnosti súvisiace s výkonom verejnej moci, hoci má notár zákonnú povinnosť takéto poradenstvo alebo pomoc poskytovať (pozri v tomto zmysle rozsudok Reyners, už citovaný, bod 52).

90 Pokiaľ ide o dôkaznú silu a vykonateľnosť, ktoré notárska zápisnica má, nemožno spochybniť, že uvedeným aktom priznávajú dôležité právne účinky. Skutočnosť, že určitá činnosť zahŕňa vyhotovovanie listín s takýmito účinkami, však nepostačuje na to, aby sa táto činnosť považovala za činnosť priamo a špecificky súvisiacu s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.

91 Čo sa týka osobitne dôkaznej sily, ktorú notárska zápisnica má, je potrebné spresniť, že táto sila vyplýva zo systému dokazovania stanoveného v dotknutom právnom poriadku zákonom. Článok 1319 Občianskeho zákonníka, ktorý upravuje dôkaznú silu notárskej zápisnice, tvorí súčasť kapitoly VI uvedeného zákonníka s názvom „o preukazovaní záväzkov a platieb“. Dôkazná sila priznaná zákonom určitej listine teda nemá priamy vplyv na otázku, či činnosť, ktorá zahŕňa vydávanie takých listín, sama osebe priamo a špecificky súvisí s výkonom verejnej moci, ako to požaduje judikatúra (pozri v tomto zmysle rozsudky Thijssen, už citovaný, bod 8, a Komisia/Španielsko, už citovaný, bod 35).

92 Okrem toho podľa článku1322 Občianskeho zákonníka „súkromná listina spísaná bez účasti notára, ktorá bola uznaná osobou, proti ktorej je namietaná, alebo sa za takto uznanú považuje podľa právnych predpisov, je právne záväzná pre osoby, ktoré ju podpísali, ako aj pre ich dedičov a právnych nástupcov a nemožno ju právne napadnúť, podobne ako verejnú listinu“.

93 Pokiaľ ide o vykonateľnosť verejnej listiny, treba uviesť, ako tvrdí aj Francúzska republika, že táto vykonateľnosť dovoľuje vykonať povinnosť, ktorú táto listina ukladá, bez toho, aby o tom predtým musel rozhodnúť súd.

94 Vykonateľnosť notárskej zápisnice ako verejnej listiny však v prípade notára nepredstavuje právomoci priamo a špecificky súvisiace s výkonom verejnej moci. Aj keď vyznačenie doložky vykonateľnosti notárom na notárskej zápisnici priznáva tejto

notárskej zápisnici vykonateľnosť, tá spočíva vo vôli účastníkov vykonať právny úkon alebo uzatvoriť zmluvu po tom, ako notár preskúmal ich súlad so zákonom, a priznať im uvedenú vykonateľnosť.

95 Vydávanie verejných listín s takými právnymi účinkami, ako sú opísané v bodoch 90 až 94 tohto rozsudku, z toho dôvodu priamo a špecificky nesúvisí s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.

96 Po druhé, čo sa týka úloh správcu daní a poplatkov, ktoré notár plní, samy osebe ich nemožno považovať za úlohy, ktoré priamo a špecificky súvisia s výkonom verejnej moci. V tejto súvislosti treba spresniť, že tento výber daní a poplatkov notár vykonáva na účet dlžníka, po čom nasleduje odvedenie zodpovedajúcich súm príslušnému štátnemu orgánu, a že tento výber sa zásadne neodlišuje od výberu súvisiaceho s daňou z pridanej hodnoty.

97 Po tretie, pokiaľ ide o niektoré právne úkony, akými sú darovanie, predmanželské zmluvy, zriaďovanie hypoték, predaj budúcej stavby a postúpenie pozemkového nájmu, ktoré musia byť spísané vo forme notárskej zápisnice, inak sú neplatné, možno odkázať na úvahy uvedené v bodoch 80 až 95 tohto rozsudku.

98 Po štvrté, čo sa týka osobitného postavenia notárov vo francúzskom právnom poriadku, treba pripomenúť, ako vyplýva aj z bodov 75 až 78 tohto rozsudku, že otázku, či tieto činnosti možno zaradiť pod výnimky stanovené článkom 45 prvým odsekom ES, treba posúdiť práve z hľadiska povahy dotknutých činností ako takých a nie z hľadiska tohto postavenia ako takého.

99 V tejto súvislosti však treba spresniť dve veci. V prvom rade je nepopierateľné, že okrem prípadu, keď notára určuje súd, každý účastník konania si môže v súlade s článkom 4 organizačného poriadku notárov, uvedeného v bode 8 tohto rozsudku, notára vybrať sám. Hoci je pravda, že časť odmeny notárov upravuje zákon, nič to nemení na skutočnosti, že kvalita služieb poskytovaných notármi môže byť u každého notára odlišná, najmä v závislosti od odborných schopností dotknutých osôb. Z toho vyplýva, že notári v rámci svojej územnej pôsobnosti vykonávajú svoje povolanie, ako to uviedol aj generálny advokát v bode 18 svojich návrhov, v konkurenčných podmienkach, čo nie je znakom výkonu verejnej moci.

100 V druhom rade treba uviesť, ako uviedla Komisia, čo v tejto súvislosti Francúzska republika nespochybňuje, že notári sú vo vzťahu k svojim klientom priamo a osobne zodpovední za škody spôsobené akýmkoľvek nesprávnym postupom, ktorého sa dopustia pri výkone svojich činností.

101 Navyše tvrdenie, ktoré Francúzska republika opiera o niektoré právne predpisy Únie, nie je veľmi presvedčivé. Pokiaľ ide o predpisy uvedené v bode 46 tohto rozsudku, treba spresniť, že skutočnosť, že normotvorca sa rozhodol vylúčiť notárske činnosti z pôsobnosti určitého právneho predpisu, neznamená, že sa na tieto činnosti nevyhnutne vzťahuje výnimka stanovená v článku 45 prvom odseku ES. Pokiaľ ide osobitne o smernicu 2005/36, zo znenia odôvodnenia č. 41 tejto smernice, podľa ktorého sa táto smernica „nedotýka uplatňovania… článku 45 [ES] týkajúcich sa najmä notárov [, najmä pokiaľ ide o notárov – *neoficiálny preklad*]“, vyplýva, že normotvorca Únie neprijal presné stanovisko k uplatneniu článku 45 prvého odseku ES na notárske povolanie.

102 Argumentácia opierajúca sa o právne predpisy Únie uvedené v bodoch 47 a 48 tohto rozsudku takisto nie je relevantná. Nariadenia uvedené v bode 47 tohto rozsudku sa totiž týkajú uznávania a výkonu verejných listín vydaných a vykonateľných v niektorom členskom štáte, a preto nemajú vplyv na výklad článku 45 prvého odseku ES.

K rovnakému záveru treba dospieť aj v súvislosti s právnymi predpismi Únie uvedenými v bode 48 tohto rozsudku, pretože, ako to správne uvádza Komisia, notárom, ako aj iným príslušným orgánom stanoveným štátom len zverujú úlohu osvedčiť vykonanie niektorých úkonov a splnenie náležitostí, ktoré predchádzajú premiestneniu sídla, založeniu alebo zlúčeniu obchodných spoločností.

103 V súvislosti s uzneseniami z roku 1994 a 2006 uvedenými v bode 49 tohto rozsudku treba zdôrazniť, že nemajú právne účinky, pretože takéto uznesenia svojou povahou nie sú záväznými právnymi predpismi. Navyše, hoci uvádzajú, že notárske povolanie spadá pod článok 45 ES, Parlament v prvom z týchto uznesení výslovne vyjadril želanie, že sa musia prijať opatrenia, aby došlo k odstráneniu podmienky štátnej príslušnosti na prístup k notárskemu povolaniu, pričom toto stanovisko bolo opätovne implicitne potvrdené v uznesení z roku 2006.

104 Pokiaľ ide o tvrdenie, ktoré Francúzska republika opiera o už citovaný rozsudok Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, je potrebné spresniť, že vec, v ktorej bol tento rozsudok vyhlásený, sa týkala výkladu článku 39 ods. 4 ES a nie výkladu článku 45 prvého odseku ES. Okrem toho z bodu 42 uvedeného rozsudku vyplýva, že keď Súdny dvor rozhodol, že úlohy zverené kapitánom a prvým palubným dôstojníkom námorných lodí priamo a špecificky súvisia s výkonom právomocí verejnej moci, mal na mysli všetky úlohy, ktoré tieto osoby vykonávajú. Súdny dvor teda neskúmal len samotnú notársku činnosť zverenú kapitánom a prvým palubným dôstojníkom, teda prijímanie, úschovu a vydávanie závetov z úschovy, nezávisle od ich ostatných právomocí, ako je najmä donucovacia právomoc a právomoc ukladať sankcie, ktorými disponujú.

105 Čo sa týka už citovaného rozsudku Unibank, na ktorý sa Francúzska republika odvoláva tiež, je potrebné konštatovať, že vec, v ktorej bol uvedený rozsudok vyhlásený, sa vôbec netýkala výkladu článku 45 prvého odseku ES. Navyše Súdny dvor v bode 15 uvedeného rozsudku rozhodol, že na to, aby bolo možné určitú listinu kvalifikovať ako verejnú listinu v zmysle článku 50 dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), je potrebný úkon buď orgánu verejnej moci, alebo akéhokoľvek iného orgánu povereného štátom pôvodu.

106 Za týchto podmienok možno dospieť k záveru, že notárske činnosti, ako sú v súčasnosti definované vo francúzskom právnom poriadku, nesúvisia s výkonom verejnej moci v zmysle článku 45 prvého odseku ES.

107 Vzhľadom na to je potrebné konštatovať, že podmienka štátnej príslušnosti požadovaná francúzskou právnou úpravou na prístup k notárskemu povolaniu predstavuje diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti, ktorú článok 43 ES zakazuje.

108 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba žalobu Komisie považovať za dôvodnú.

109 Z toho dôvodu treba konštatovať, že Francúzska republika si tým, že na prístup k notárskemu povolaniu stanovila podmienku štátnej príslušnosti, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 43 ES.

O trovách

110 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku je účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať Francúzsku republiku na náhradu trov konania a Francúzska republika vo svojich dôvodoch nemala úspech, je opodstatnené zaviazať ju na náhradu trov konania.

111 Podľa článku 69 ods. 4 prvého pododseku rokovacieho poriadku členské štáty, ktoré do konania vstúpili ako vedľajší účastníci, znášajú vlastné trovy konania. Bulharská republika, Česká republika, Lotyšská republika, Litovská republika, Maďarská republika, Rumunsko, Slovenská republika a Spojené kráľovstvo teda znášajú vlastné trovy konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Francúzska republika si tým, že na prístup k notárskemu povolaniu stanovila podmienku štátnej príslušnosti, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 43 ES.**

2. **Francúzska republika je povinná nahradiť trovy konania.**

3. **Bulharská republika, Česká republika, Lotyšská republika, Litovská republika, Maďarská republika, Rumunsko, Slovenská republika a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska znášajú vlastné trovy konania.**

Podpisy